

ԼԱԼԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
Խաչատուր Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ
Լեզվաբանական հետազոտությունների
գիտական լաբորատորիայի վարիչ
Բան. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ԴԱՐԲՆՈՑԻ 100-ԱՄՅԱԿԸ

Հայոց դպրության արշալույսին՝ գրերի գյուտից անմիջապես հետո, Հայոց աշխարհում զարկ տվեցին գիտությանը՝ ուսանողներ առաքելով արտերկրի դպրության օջախներ, ստեղծեցին դպրության կենտրոններ, գրվեցին քերականական արվեստի մեկնություններ, կատարեցին դավանաբանական ժանրի թարգմանություններ, և այդպես հեթանոսությունից քրիստոնեության անցած ժողովրդի սերունդները ժամանակն ու տարածությունը հատեցին գիտության ռահվիրաների ջահերի ներքո:

Գիտության ջահը փոխանցվեց միջնադարյան Հայաստանի համալսարաններ՝ Գլաձոր, Տաթև, Քոնայի վանք և վերջապես Սուրբ Ղազար, որոնք մանկավարժական հաստատություններ էին, քանի որ սովորեցնում էին «յոթն ազատ գիտությունները», իսկ սովորեցնելն ու ուսուցանելը ինքնին մանկավարժություն է:

Ժամանակները փոխվեցին, փոխվեց նաև մանկավարժություն հասկացության բովանդակությունն ու այն իրագործելու մեթոդական ռազմավարությունը: Նոր ժամանակները բերում են նոր բովանդակություն, որ համահունչ լինի հասարակության պահանջներին և բավարարի նրա կարիքները գիտության, կրթության, տեխնիկայի, բժշկության, արվեստի, ճարտարապետության և այլ բնագավառներում:

Նոր ժամանակների հրամայականն էր Խ.Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ծնունդը (նախկին՝ մանկավարժական ինստիտուտի), որի 100-ամյա հոբելյանը պատրաստվում ենք տոնել ազգովի: Ազգովի, որովհետև մանկավարժական համալսարանը, 100 տարի առաջ անջատվելով Երևանի պետական համալսարանից, սկսեց ազգի կրթության ու դաստիարակության վսեմ առաքելությունը՝ չափազանց սուղ պայմաններում, դասախոսական համեստ կազմով, ֆակուլտետների և ամբիոնների պայմանական բաժանումներով, նվազ ուսանողական կազմով, սակայն հայրենանվեր գործին լծվելու եռանդով և վճռականությամբ:

Մանկավարժական համալսարանը 100 տարում ընդարձակեց դասավանդվող առարկաների աշխարհագրությունը, համաձայն որի՝ ձևավորվեցին ֆակուլտետները, ամբիոնները, համալսարանի դոները բացվեցին Սփյուռքի հայազգի ուսանողների համար, նա դուրս եկավ միջազգային ասպարեզ՝ կապեր հաստատելով աշխարհի լավագույն բուհերի հետ, ապահովելով ուսանողների կրթությունն արտերկրի համալսարաններում, միաժամանակ ընդունելով նույն համալսարանների ուսանողներին՝ ծանոթանալու հայկական մշակույթին, արվեստին, գիտության նվաճումներին:

Համալսարանը մնայուն արժեք է ձեռք բերել իր մասնագիտական կադրերով, որոնցից շատերը մեծ ճանաչում են վաստակել Հայաստանի սահմաններից դուրս, համալսարանն իրավունք ունի հպարտանալու իր շրջանավարտներով, որոնք հայոց դպրության սերմերը շաղ են տալիս ոչ միայն հանրապետության կրթական հաստատություններում, այլև Սփյուռքի հայահոծ գաղթօջախներում...

Մանկավարժական համալսարանն անմասն չի մնացել հասարակական-քաղաքական հեղափոխումներից. նրա դասախոսներն ու սաները մասնակցել են Հայրենական մեծ

պատերազմին և փառքով են պսակել իրենց անունները, շատերը մասնակցել են Արցախյան առաջին և երկրորդ պատերազմներին՝ պատրաստ իրենց կյանքը դնելու հայրենիքի փրկության գոհասեղանին...

Մանկավարժական համալսարանի բակում վեր են խոյանում նրանց սխրանքը հավերժացնող հուշակոթողները. համալսարանը հարգել գիտե իր անձնուրաց զավակներին...

Յուրաքանչյուր ոք համալսարանի մասին խոսելիս ելնում է իր անձնական ապրումներից, իր ընկալումներից, համալսարանում ստացած կրթությունից և այն միջավայրի տպավորությունից, որտեղ ձևավորվել է ինքը՝ որպես անհատ ու քաղաքացի, որպես մասնագետ ու մանկավարժ:

Տողերիս հեղինակը նույնպես մանկավարժական համալսարանի սան է. երբ ես ընդունվեցի մանկավարժական համալսարան, համալսարանը դեռ չէր բոլորել իր կեսդարյա հոբելյանը: Ավելի քան կես դար ես քայլում եմ համալսարանի հետ՝ նախ՝ որպես ուսանող, ապա՝ ասպիրանտ, դասախոս, գիտության թեկնածու, դոցենտ, դոկտոր, պրոֆեսոր: Ինչո՞ւ եմ թվարկում. շատ պարզ, որ հպարտությամբ նշեմ՝ այդ աստիճաններն ու կոչումները ստացել եմ մայր բուհում: Մանկավարժական համալսարանն այդ առումով ինձ համար եղել է «սնուցող հող է և մայրական գիրկ»:

Իրոք, երևույթներին նայում և երևույթներն արժևորում են սեփական դիտանկյունից, սեփական հոգու պրիզմայով: Այդ գնահատականը, բարձր գնահատականը պատշաճում է մանկավարժական համալսարանին, որ հարյուր տարում տվել է բազմահազար մանկավարժներ և շարունակում է ազգանվեր առաքելությունը՝ հայոց դպրոցին, մշակույթին, գիտությանը տալով որակյալ կադրեր, որոնք իրենց բնագավառներում արարում են մայր բուհի պատգամներին հավատարիմ:

Համալսարանը հարյուր տարում վերաճել է հոգևոր հզոր դարբնոցի. մեկ տասնյակից ավելի ֆակուլտետներ, հիսունից

ավելի մասնագիտական ամբիոններ, գիտական գրադարան, թանգարան, տարատեսակ վարչություններ, լրատվական կենտրոն, սեփական լրատվամիջոց, հենակետային դպրոց, վարժարան, գիտահետազոտական կենտրոն, գիտական լաբորատորիաներ, մասնագիտական խորհուրդներ և այլն: Եվ այս բոլոր բաղադրիչներն աշխատում են միասնաբար, անխափան և արդյունավետ՝ դեկավարվելով բուհի ռեկտորատի ձեռամբ:

Համալսարանի գիտակրթական ակտրիթմը ի սկզբանե եղել և մնում է բուհի ռեկտորների հոգածության առարկան. նորաստեղծ կրթօջախի առաջին ռեկտորից՝ պրոֆ. Արշ. Շավարշյանից մինչև ներկայիս ռեկտորը՝ պրոֆ. Սրբուհի Գևորգյանը, բոլոր դեկավարները ջանք ու եռանդ չեն խնայել բուհում կրթական գործընթացների որակի բարձրացման, ուսանողակենտրոն համակարգի մշակման, գիտական միջավայրի ապահովման, նրա միջազգային համբավի տարածման և հարակից այլ խնդիրների լուծման առումներով:

Իբրև բանասիրական ֆակուլտետի շրջանավարտ և նույն բանասիրականի դասախոս՝ կարող եմ ասել, որ մեր հոգևոր աշխարհը ձևավորվել է մեր ուսուցիչների անմիջական ազդեցության ներքո, որոնք, ծառայելով հարազատ բուհի գիտակրթական ծրագրերի իրականացմանը, միաժամանակ պատրաստել են կադրեր՝ իրենց ապագա փոխարինողներին: Նրանք, ովքեր աճել են մայր բուհում, երախտապարտ են մանկավարժականի իրենց դասախոսներին. դասախոսներ, որոնք օգնեցին սաներին «բարձրանալու իրենց ուսերին»՝ հեռվից տեսնելու սեփական հորիզոնը...

Այդ հորիզոնն առավել տեսանելի է դառնում հարյուրամյա բուհի հետ զրուցելիս...